

Expedition enligt sändlista

Bildande av Ostmossens naturreservat, Vadstena kommun

Naturreсурslagens (NRL) grundläggande hushållningsbestämmelser (kap 2 § 6) anger att områden som är av riksintresse för naturvård skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Ostmossens naturreservat är beläget inom ett område av riksintresse för naturvården, NE 11 Omberg, enligt översiktsplan för Vadstena kommun.

Genom reservatsbildningen och upprättandet av skötselplanen skyddas en del av Omberg mot åtgärder som skulle kunna skada naturmiljön och därigenom har syftet med hushållningsbestämmelserna i NRL uppnåtts.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Ostmossens naturreservat
Objektnummer:	
Beslutsdatum:	1996-04-26
Kommun:	Vadstena
Socken:	Väversunda
Läge:	På Ombergs östsluttning, ca 1,5 km VNV Väversunda kyrka
Koordinater:	x = 64 70 20 y = 14 34 70
Kartblad:	Topografisk karta: Hjo 08E SO Ekonomiska kartorna: 084 36 och 084 46
Gräns:	Innerkanten av den kraftiga punkt-streckade linjen på bifogad karta (bilaga 1).
Fastigheter:	Väversunda 8:2, Väversunda 18:4 och Tyskeryd 1:12
Areal:	20 ha

1996-04-26

2310-9603-93

Ägare:	Väversunda 18:4	Ulf och Claes-Göran Rosén Väversunda gård 599 50 Ödeshög
	Väversunda 8:2	Håkan Jonsson Nöbble, Håkansgård 360 44 Ingelstad
	Tyskeryd 1:12	Staten genom Naturvårdsfonden

Naturvårds-
förvaltare: Länsstyrelsen i Östergötlands län

Beskrivning av området:

Reservatet utgörs av tre delområden; dels ett större område i öster, inkluderande Ostmossens kalkkärr med omgivande kalkfuktängar samt hagmark, gran- och lövskog, dels ett mindre område i väster högre upp på Ombergs sluttning innefattande flera mindre kalkkärr och dels en del av ett kalkkärr i söder. Ostmossens naturreservat ligger på Ombergs östra sluttning. Geologin och topografin har mycket att berätta om de geologiska processerna i västra Östergötland.

I reservatet går Ombergs förkastningslinje ovanför själva Ostmossen. Bergarten ovanför denna utgörs av granit. Nedanför förkastningen finns både ordovicisk kalksten och alunskiffer. Kalkstenen i nordost avlöses i reservatet av alunskiffern i sydost. Inlandsisen har fört med sig kalk upp på berget, vilket gör att jordarten utgörs av en kalkrik moränlera.

Efter det att inlandsisen smälte låg havsstranden här ca 140 meter över dagens havsnivå, högsta kustlinjen (HK). I reservatet kan man tydligt se denna strandlinje utformad som ett hak i terrängen vid förkastningslinjen. Just nedanför HK finns ett stråk med avlagringar som svallats ur moränen (svallgrus).

Reservatet utgörs av en mosaik av olika naturtyper som kalkkärr, kalkfuktäng, kalktorräng, övrig öppen betesmark samt löv- och granskog, ofta av sumpig karaktär. Floran är rik med totalt tio orkidéarter och en mängd andra kalkkrävande och kalkgynnade arter. Reservatets flora inventerades 1995 och totalt noterades 229 kärleväxtarter.

Sex kalkkärr kan urskiljas i reservatet. Ostmossen, Lilla ostmossen, Limongskärret, Lilla Limongskärret samt mindre kalkkärr i det västra delområdet.

Ostmossen i reservatets sydöstra del är det mest värdefulla kalkkärret i området. Bland Östergötlands kalkkärr intar Ostmossen en klart särpräglad ställning, dels genom förekomsten av de senvuxna "margranarna" som sätter sin prägel på kärret, dels genom den rika förekomsten av den sällsynta luktsporren (doftyxne, *Gymnadenia odoratissima*, hotkategori 3). Ostmossen är en av två lokaler för arten i Östergötland. 1995 blommade drygt 100 exemplar. Förutom luktsporren förekommer sex orkidéarter. Kärrknipprot *Epipactis palustris* och skogsnycklar *Dactylorhiza maculata fuchsii* är vanliga. Av *Dactylorhiza incarnata*-gruppen finns vaxnyckel (var. *ochroleuca* 15-20 ex), samt blodnyckel (var. *cruenta*) ca 30 ex. Flugblomstret *Ophrys insectifera* förekommer sparsamt. Tvåblad *Listera ovata* växer i skogskanten. Reservatets andra rödlistade kärleväxt finns också här

1996-04-26

2310-9603-93

nämligen ängsgentianan *Gentianella amarella* (hotkategori 4). Svinrot *Scorzonera humilis* utgör ett dominant inslag i floran tillsammans med blååtäl *Molinia caerulea* och i viss mån även vildlin *Linum catharticum*. Övriga kalkindikatorer är älväxing, axag, majviva, rosettjungfrulin, tätört och näbbstarr.

Det torrare öppna markerna är kalktorrängar. På dessa marker finns bl a toppjungfrulin och jordtistel.

Storfjärilsfaunan inventerades 1995. I Ostmossens och det närbelägna Ombergslidens naturreservat hittades inemot 300 storfjärilsarter, vilket är nästan en tredjedel av alla storfjärilsarter i Sverige. Inom reservaten bedöms upp emot 500 arter finnas. Detta gör att dessa reservat tillsammans utgör en av svenska fastlandets förnämsta lokaler för storfjärilar. Fem hotklassade arter (sex om den regionalt ovanliga arten violettekantad guldvinge inkluderas) har återfunnits i materialet, nämligen gullvivefjäril, liten bastardsvärmare, bredbrämrad bastardsvärmare, större mantelfly och liten blåvinge.

Ostmossen ligger inom område av riksintresse för naturvården (NE11), friluftslivet (FE1) och kulturmiljövården (KE 1).

Ärendets beredning

Kalkkärren som ingår i området har i inventering av Ombergs kalkkärr utpekats som mycket skyddsvärda med höga naturvärden. Området togs upp i Länsstyrelsens genomförandebeskrivning för naturreservat och under 1993. Under 1994 pågick förhandlingar med markägarna och delar av området köptes av Naturvårdsverket. Intrångsersättning betalades genom markbyte. Ett förslag till beslut och skötselplan upprättades 1996 och sändes på remiss till sakägare, naturskyddsföreningen och berörda myndigheter. Remissvaren samt Länsstyrelsens överväganden framgår av bifogad promemoria.

Grund för beslutet

Området har mycket höga naturvärden. Det är geovetenskapligt och hydrologiskt intressant främst genom karaktäristiskt utbildade terrängformer och kalkkärr. Det är botaniskt mycket intressant genom förekomsten av kalkkärr, kalkfuktängar och kalktorrängar som hyser en rik och särpräglad flora, med bl a 10 orkidéarter. Ostmossen är en av två kända lokaler i länet för luktsporren. Området är också zoologiskt mycket värdefullt bl a genom den mycket artrika fjärilsfaunan som torde göra området till en av det svenska fastlandets förnämsta storfjärilslokaler. Området behöver därför särskilt skyddas och vårdas och bör därför förklaras som naturreservat.

Länsstyrelsens beslut enligt 7 § naturvårdslagen

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förordnar Länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta som naturreservat.

Reservatets namn ska vara Ostmossens naturreservat.

Ändamålet med reservatet

Ändamålet med reservatet är att bevara och hävda områdets kalkkärr med deras särpräglade flora med bl a axag, majviva och en rad orkidéarter, särskilt luktsporre. Även den lägre faunan med bl a flera rödlistade fjärilsarter ska bevaras. Områdets övriga öppna områden med kalkfuktängar och kalktorrängar skall bevaras och hävdas så att mångfalden i dessa växt- och djursamhällen bibehålls eller ökar.

Förekommande skogspartier ska skötas så att de utvecklas till olikåldriga lövdominerade områden med mycket död ved och en artrik flora och fauna. De geologiska former som finns i reservatet ska bevaras. Området skall inom ramen för dessa mål vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 § naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för området.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla

1. att bedriva täkt, gräva, schakta, spränga, borra, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning
2. att uppföra byggnad eller annan anläggning
3. att anlägga väg, campingplats eller uppställningsplats för fordon
4. att anordna upplag annat än tillfälligt för jord- och skogsbrukets behov
5. att anordna motor- eller skyttebana för övning eller tävling
6. att ändra floran eller faunans sammansättning genom införande av för området nya arter
7. att gräva upp växter
8. att tillföra växtnäringsämnen eller jordförbättringsmedel
9. att använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
10. att avverka annat än i enlighet med upprättad skötselplan efter stämpling av naturvårdsförvaltaren
11. att framföra fordon annat än på befintlig väg eller för jord- eller skogsbrukets behov
12. att uppföra mast, vindkraftverk, samt att anlägga luft- eller markledning

Föreskrifterna under punkten A skall inte utgöra hinder för fastighetsägare att nyttja gällande servitut. Föreskrifterna skall inte heller utgöra hinder för reservatsförvaltaren att utföra åtgärder enligt fastställd skötselplan.

1996-04-26

2310-9603-93

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla intrång

Med stöd av 9 § naturvårdslagen förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till marken att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet.

1. utmärkning av och upplysning om reservatet
2. röjning och avverkning i enlighet med fastställd skötselplan
3. skötsel av betesmarker innefattande betesdrift, röjning, uppsättande och underhåll av stängsel, uppsättande av stängselgenomgångar i enlighet med fastställd skötselplan

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, rista, gräva eller måla
 2. på ett störande sätt använda musikinstrument, bandspelare, musikanläggning eller liknande
 3. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller fånga och samla ryggradslösa djur
 4. medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat eller förvarat i bur
 5. elda
 6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar
 7. gräva upp eller plocka växter eller växtdelar med undantag för bär och matsvamp
 8. tälta
 9. anordna tävlingar eller bedriva lägerverksamhet
 10. ställa upp husvagn
 11. framföra fordon annat än på befintlig väg till P-platsen
- Dessutom är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att
12. genom turisttrafik eller guide turer i kommersiellt syfte utnyttja reservatet
 13. utföra sådan vetenskaplig undersökning som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet

D Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

1. Med stöd av 9 § naturvårdsförordningen meddelar Länsstyrelsen härmed föreskrifter för naturvårdsförvaltningen för Ostmossens naturreservat genom att fastställa bifogad skötselplan. Den ekonomiska utredningen (bilaga 4) är dock undantagen från fastställelse.
 2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
 3. Länsstyrelsen är naturvårdsförvaltare.
-

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 114, Miljödepartementet).

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket Länsstyrelsen i plenum fattat beslut, har förutom föredraganden deltagit länsrådet Magnus Holgersson, avdelningsdirektör Sverker Kärrsgård, länsassessor Jan Kaller, biträdande länsarkitekt Lars Fransson och biträdande länsantikvarie Carin Claréus. I styrelsens beslut deltog landshövdingen samt ledamöterna Lars Olof Torfgård, Lars Wallin, Stefan Hagfeldt, Lars-Erik Johnsson, Hugo Andersson, Kristina Bengtsson, Lena Micko, Gunnar Asserhed, Sonia Karlsson samt suppleanterna Jörgen Oskarsson, Sven-Åke Lundh, Carl-Gustaf Mörner, Sven E Andersson.

Rolf Wirtén
Landsövding

Lars Gezelius
Byrådirektör

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. PM angående remissinstansernas synpunkter
4. Formulär 114

Akten (naturreservatsdossier)

Delt i handl

MH *MH*

SvK *SvK*

JK *JK*

LF *LF*

CC *CC*

Sändlista

Naturvårdsverket,
106 48 STOCKHOLM

Ulf Rosén, + dk
Väversunda gård
599 50 ÖDESHÖG

Claes-Göran Rosén, + dk
Väversunda gård
599 50 ÖDESHÖG

Håkan Jonsson, + dk
Nöbble, Håkansgård
360 44 INGELSTAD

Kopia till

Vadstena kommun
Verksledningens kansli
Kulturmiljöenheten
Planenheten
Reservatsförvaltningen, Dan Nilsson
Lantmäterienheten, Linköping
Länets författningssamling
Objektsregistret
Tidningskungörelse
Naturskyddsföreningen i Vadstena, Box 139, 592 01 Vadstena

